

Vergaderjaar 1987–1988

20 458

Regels betreffende melding van buitenlandse boycotmaatregelen (Wet melding buitenlandse boycot-maatregelen 1988)

Nr. 5

VERSLAG

Vastgesteld 14 april 1988

De vaste commissie voor de Buitenlandse Handel¹ brengt van haar bevindingen als volgt verslag uit.

Onder het voorbehoud dat de regering de gestelde vragen en gemaakte opmerkingen tijdig zal hebben beantwoord, acht de commissie de openbare beraadslaging over het wetsvoorstel genoegzaam voorbereid.

De leden behorende tot de C.D.A.-fractie zeiden de indruk te hebben dat het Nederlandse bedrijfsleven in het algemeen loyaal heeft meegewerkt aan de uitvoering van de bestaande, inmiddels met één jaar verlengde wet. Dit blijkt uit het grote aantal meldingen op basis van deze wet over een groot aantal verschillende soorten boycotmaatregelen. Mede op basis hiervan concludeerden deze leden, dat de wet, althans in de registratieve sfeer, redelijk effectief is geweest. Alvorens tot een definitieve standpuntbepaling te komen over het voorliggende wetsvoorstel wilden zij gaarne antwoord op een aantal vragen.

Hoe beoordeelt het kabinet het door de Raad van Nederlandse Werkgeversverbonden VNO en NCW en het Centraal Orgaan voor de Economische Betrekkingen met het buitenland aangevoerde bezwaar, dat de administratieve lasten voor het bedrijfsleven niet in redelijke verhouding staan tot het beoogde doel?

Waarom wordt voorgesteld de meldingsplicht niet meer van toepassing te doen zijn op de route- en registratie transportmiddelenverklaring, nu in het eindverslag over de rapportage van de uitvoering van de bestaande wet wordt gesteld (blz. 7): «Na kennisgeving dezerzijds aan bepaalde ondernemingen, waarvan vermoed werd dat zij zich niet hielden aan de meldingsplicht, bleek alsnog de nodige medewerking verkregen te kunnen worden»?

Nu het wetsvoorstel mede gericht is op de signaalfunctie en de preventieve werking daarvan, vroegen de leden van de C.D.A.-fractie of schrapping van het oude artikel 5 (jaarlijkse rapportage aan de Staten-Generaal) de beoogde werking niet ongewild reduceert.

Kan de staatssecretaris dit nader argumenteren?

Is het kabinet tevens bereid om bij de voorgenomen evaluatie te zijner tijd ook het verstrekken van zogenaamde fabrikantenverklaringen nader te bezien?

Samenstelling:

Leden: Van Dis (SGP), ondervoorzitter, Aarts (CDA), Engwirda (D66), Ploeg (VVD), Mateman (CDA), voorzitter, Van Iersel (CDA), Blauw (VVD), Pronk (PvdA), Herfkens (PvdA), Weisglas (VVD), G. Terpstra (CDA), Van Traa (PvdA), Verspaget (PvdA), Moret-de Jong (CDA), Smits (CDA)
Plv. leden: Vos (PvdA), Tommel (D66), De Grave (VVD), Frinking (CDA), Van Noord (CDA), Eisma (D66), Kombrink (PvdA), Knol (PvdA), Bolkestein (VVD), Gualtherie van Weezel (CDA), Stemerding (PvdA), Beckers-de Bruijn (PPR), Van der Heijden (CDA), Van Muiden (CDA).

Hoe vaak zijn in de verslagperioden door ondernemingen verklaringen afgegeven over eigen werknemers?

Is de staatssecretaris bereid de Kamer inzicht te geven in het vervolgingsbeleid ten aanzien van die personen en rechtspersonen, die niet gemeld bleken te hebben?

De leden van de fractie van de P.v.d.A. stelden voorop dat zij bij de behandeling van dit wetsvoorstel de rapportage van de huidige Wet melding buitenlandse boycotmaatregelen, die in september 1987 aan de Kamer is toegezonden (20 087), expliciet wensen te betrekken.

Alvorens zij zich over de wenselijkheid van dit wetsvoorstel kunnen uitspreken, verwachtten zij nog enkele verduidelijkingen en antwoorden op de volgende vragen.

Ten aanzien van de eindrapportage vroegen de P.v.d.A.-fractieleden waarom geen nader verslag, evaluatie en conclusies zijn gegeven over de ontvangen meldingen naar aanleiding van de Internationale boycot van Zuid-Afrika, welke in aantal 12% uitmaken van het totaal. Zij vroegen de staatssecretaris hierin alsnog te voorzien.

In de eindrapportage wordt gesteld dat op grond van de meldingen geen gevallen van discriminatie van bedrijven zijn gebleken. Deze leden wilden vernemen of dit ook geldt voor individuele werknemers.

Is het de staatssecretaris, op grond van binnengekomen officiële meldingen, dan wel langs andere weg, ooit gebleken dat individuele Nederlanders bij het aanvragen van visa en in andere gevallen, feitelijk gediscrimineerd zijn op grond van de op verzoek verstrekte informatie over hun geloofsovertuiging of over het niet aanhangen van enige religie, dan wel op grond van het niet willen verstrekken van dergelijke informatie? Indien dit het geval is, verwachten deze leden hiervan alsnog een gedetailleerd overzicht te ontvangen.

Hebben de staatssecretaris ooit signalen bereikt dat een dergelijke feitelijke of potentiële discriminatie van individuele werknemers gevolgen hebben gehad voor het personeels- (aanstellings-, promotie- en ontslag-) beleid van betrokken ondernemingen?

Welke internationale verdragen verbieden het maken van onderscheid op grond van geloofsovertuiging? Welke landen, partij bij het verdrag, hebben deze verdragen niet geratificeerd?

Welke diplomatieke acties heeft de regering ondernomen naar landen, die in strijd met deze internationale verdragen vragen naar de geloofsovertuiging van visumaanvragers?

In hoeverre is er in het licht van het ingediende wetsvoorstel voor een brede Algemene Wet Gelijke Behandeling straks sprake van het uitlokken tot strafbare feiten, indien visumaanvragers in Nederland naar hun geloofsovertuiging wordt gevraagd?

Ten aanzien van de naleving van de Wet vroegen deze leden waarom in geval van «gerede twijfel» over «een buitenlandse boycot in wettelijke zin» niet behoeft te worden gemeld.

Hoe verhouden de VS-maatregelen, gebaseerd op de Amerikaanse Export Administration, en sancties als plaatsing op de zwarte lijst zich tot de GATT? Welke resultaten hebben démarches in EG-verband bij de VS-autoriteiten inzake dit unilateraal optreden tot op heden gehad?

Op welke wijze denkt het kabinet in de toekomst nog bijzondere aandacht te schenken aan de schade voor de Nederlandse economie als gevolg van de werking van het zwarte-lijststelsel?

De leden van de P.v.d.A.-fractie was het allereerst opgevallen dat het kabinet met dit wetsvoorstel een principiële keuze is ontlopen dan wel voor zich heeft uitgeschoven. Zij doelden daarbij op de keuze om op grond van de verkregen inzichten te komen tot wettelijke, politieke en/of diplomatieke acties, ten einde discriminerende houdingen en acties te bestrijden, of om de bestaande wet slechts te laten vervallen omdat geen onwenselijke situaties aan het licht zouden zijn gekomen.

Op grond waarvan verwacht het kabinet met dit wetsvoorstel een beter inzicht te verwerven in de werking van de verschillende boycotmaatregelen?

Welke bijzondere inspanningen heeft het kabinet zich daartoe voorgenomen?

Hoe kan in het bijzonder meer inzicht worden verkregen in de mate waarin individuele visumaanvragers gediscrimineerd worden op grond van hun geloofsovertuiging?

De leden van de P.v.d.A.-fractie constateerden dat dit wetsvoorstel op een aantal punten verschilt ten opzichte van de huidige Wet melding buitenlandse boycotmaatregelen. Niet alleen het, op advies van de Raad van State, niet opnieuw instellen van de Commissie, maar ook de werkingstermijn is veranderd.

Zo vroegen deze leden op welke wijze de staatssecretaris tussentijdse verslagen, een eindrapportage en evaluatie wil gaan verzorgen en waarom dit niet meer in de wet wordt vastgelegd. Voor de gegeven argumentatie om de meldingsplicht voor de zogenaamde route- en transportmiddelenverklaring te doen vervallen, konden deze leden, ten slotte, begrip opbrengen.

De leden van de V.V.D.-fractie zeiden van mening te zijn dat er nog steeds behoefte bestaat aan het verkrijgen van meer exacte informatie over aard en omvang van de effecten van buitenlandse boycotmaatregelen binnen Nederland. Zij staan daarom positief tegenover de strekking van dit wetsvoorstel, welk voorstel grotendeels neerkomt op een verlenging van de desbetreffende wet van 3 mei 1984 (Stb. 1984, 215).

Zij verklaarden er begrip voor te hebben dat de meldingsplicht ten aanzien van verklaringen met betrekking tot de route en de plaats van registratie van het vervoermiddel kan worden beëindigd, omdat op grond van de sinds 1984 verkregen informatie kan worden geconcludeerd dat deze boycotmaatregel niet leidt tot een inbreuk op de Nederlandse rechtsorde en – buiten de grote administratieve belasting – geen negatieve gevolgen heeft voor het Nederlandse bedrijfsleven.

Deze leden twijfelden er aan of het voortbestaan van de Commissie buitenlandse boycotmaatregelen overbodig is. Zij hadden begrip voor de aanvankelijke opvatting van de staatssecretaris, neergelegd in de eindrapportage Wet melding buitenlandse boycotmaatregelen (kamerstuk 20 087, nr. 1), dat het aanbeveling verdient dat een onafhankelijk orgaan beschikbaar blijft, waartoe degenen, die op dit voor velen gevoelige terrein moeilijkheden ondervinden, zich kunnen wenden en dat alleen reeds de aanwezigheid van een dergelijke commissie daarom van belang is.

Deze leden zouden daarom graag een uitvoerige toelichting vernemen waarom nu toch wordt voorgesteld deze commissie op te heffen, mede tegen de achtergrond van de hiervoor genoemde passages uit de eindrapportage.

De leden van de V.V.D.-fractie konden er mee instemmen dat het jaarlijkse verslag aan de Staten-Generaal inzake de toepassing van de wet en de daarbij verzamelde gegevens niet meer in de vorm van een afzonderlijke rapportage plaatsvindt, maar wordt opgenomen in de memorie van toelichting bij de begroting van het Ministerie van Economische Zaken. Wel vroegen zij waarom een artikel over deze jaarlijkse verslaglegging niet meer in het wetsvoorstel voorkomt, zoals het geval is in de wet van 3 mei 1984. Ook vroegen deze leden of het kabinet voornemens is om aan deze jaarlijkse rapportage beleidsconclusies te verbinden, zoals tot op heden ook het geval was.

De leden van de fractie van D66 betreurden het dat het kabinet met het onderhavig wetsvoorstel de bestaande meldingsplicht met betrekking tot buitenlandse boycotmaatregelen lijkt te willen verwateren. Deze leden

waren van mening dat van een verandering ten goede van buitenlandse boycotmaatregelen, die op zich aanleiding zou kunnen geven tot minder stringente wetgeving, geen sprake is. De hier aan het woord zijnde leden zeiden van opvatting te zijn dat aan de signaalfunctie van deze wet nog steeds behoefte bestaat. Of is het kabinet van mening dat er minder discriminatie in de handelsbetrekkingen met andere landen voorkomt dan een aantal jaren geleden? De leden van de fractie van D66 betreurden het, dat andere landen niet een wetgeving op gang gebracht hebben die had kunnen leiden tot een Europese gedragslijn. Zij meenden daarom dat het kabinet er bij de Europese commissie op zou moeten aandringen dat een Europese richtlijn met betrekking tot de melding van boycotmaatregelen tot stand komt. Is het kabinet voornemens dit te bewonen? Zo nee, waarom dan niet?

Kan een overzicht worden verschaft van de maatregelen (onder andere wetgeving, meldingsplicht), gericht tegen buitenlandse boycotts zoals die in andere EG-lidstaten, alsmede in de Verenigde Staten van Amerika en in Canada van kracht zijn?

De hier aan het woorde zijnde leden van de fractie van D66 waren niet overtuigd dat de meldingsplicht ten aanzien van verklaringen met betrekking tot de route en de plaats van registratie van het te gebruiken vervoermiddel zou kunnen worden beëindigd. Zij waren van mening dat de informatie die door deze bron wordt geleverd van belang is ter bepaling van het aantal aangiften dat verwacht kan worden aan de zijde van de leverancier. De leverancier van goederen kan, gezien zijn concurrentiepositie, er belang bij hebben de boycotmaatregel niet te melden. Een andere bron levert dan een controle op over de naleving van de meldingsplicht. Waarom acht de staatssecretaris deze controle niet nodig?

De leden van de fractie van D66 waren voorts van mening dat het voorstel om de rapportage van de boycotmaatregelen voortaan in de memorie van toelichting bij de begroting van het Ministerie van Economische Zaken op te nemen in plaats van een afzonderlijke rapportage, zou kunnen leiden tot een onderbelichting van de problemen die met boycotmaatregelen samenhangen. Is de staatssecretaris niet van mening dat er een vermindering van signaalfunctie kan optreden indien de rapportage niet meer afzonderlijk plaatsvindt?

De leden van de fractie van D66 meenden dat een rapportage, voorzover de signaalfunctie niet wordt geschaad, alleen maar in de memorie van toelichting bij de begroting kan plaatsvinden, indien ervoor zorg wordt gedragen dat de rapportage niet in substantie of detaillering afneemt.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het wetsvoorstel. Zij wezen op de in de Rapportage Wet melding buitenlandse boycotmaatregelen (20 087) gemaakte constatering, dat de accuratesse, waarmede de boycotmaatregelen in de Arabische landen worden gecontroleerd, aan golfbewegingen onderhevig is en dat er dientengevolge pieken ontstaan in de stroom van melding. Met deze constatering is naar het oordeel van deze leden genoegzaam aangetoond dat de huidige wet nog geenszins aan actualiteit heeft ingeboet. Een verlenging van deze wet ligt naar hun mening in de rede.

Met enige verbazing hadden de hier aan het woord zijnde leden kennis genomen van een door de bewindsvrouw aangebrachte wijziging met betrekking tot de Commissie buitenlandse boycotmaatregelen. Deze wijziging is doorgevoerd naar aanleiding van het commentaar van de Raad van State op artikel 3, eerste t/m derde lid en artikel 4, eerste t/m vijfde lid. Deze leden vroegen of zij hieruit de conclusie moeten trekken dat latere ontwikkelingen, waardoor men aan een onafhankelijke commissie grotere behoefte zal gevoelen, bij voorbaat is uit te sluiten.

Voorts vroegen zij of met de in artikel 3, tweede lid vermelde woorden «een ieder», ook andere personen dan ambtenaren bedoeld worden.

Indien dit niet het geval is, wat voegt de geheimhoudingsbepaling dan toe aan de reeds voor ambtenaren geldende geheimhoudingsbepalingen, zoals neergelegd in het ARAR?

Voor het overige konden deze leden instemmen met de beëindiging voor route- en transportmiddelenverklaringen. Hiermee zal tevens het aantal meldingen drastisch kunnen worden gereduceerd, en kan een vrij omvangrijke administratieve belasting van het bedrijfsleven worden beëindigd.

Het lid van de fractie van de R.P.F. had met instemming geconstateerd, dat de Wet melding buitenlandse boycotmaatregelen in beginsel tot 1991 van kracht zal blijven.

Als belangrijke kanttekening hierbij geldt echter wel, zo verklaarde hij, dat de oorspronkelijke wet op een aantal punten worden afgezwakt. De meest belangrijke wijziging is het afschaffen van de meldingsplicht voor route- en transportmiddelenverklaringen. Hiermee wordt beoogd de administratieve belasting van het bedrijfsleven te verminderen. De nadere argumentatie luidt dat deze verklaringen niet leiden tot inbreuken op de Nederlandse rechtsorde. Graag zag dit lid deze stelling nader toegelicht. Is die stelling slechts gebaseerd op een vermoeden of liggen hieraan feitelijke gegevens ten grondslag?

Is het voorts aannemelijk dat ten gevolge van het vervallen van dit onderdeel van de meldingsplicht, de ondernemer zich in algemene zin minder zal aantrekken van de aan hem door de Nederlandse rechtsorde gestelde eisen?

Het R.P.F.-fractielid kon zich verenigen met het voorstel de Commissie op te heffen. Het feitelijke belang van de Commissie is minder groot gebleken dan verwacht.

Anders was zijn standpunt ten aanzien van het voorstel de plicht tot een jaarlijkse rapportage te laten vervallen.

Kan nader worden uitgezet om welke reden de staatssecretaris in het vervolg denkt te kunnen volstaan met een (wellicht korte) passage in de memorie van toelichting bij de begroting?

Vervolgens bracht het lid van de R.P.F.-fractie nog de volgende algemene opmerkingen naar voren.

Nu er inmiddels een behoorlijk inzicht is in de aard en de omvang van het verschijnsel buitenlandse boycotmaatregelen, rijst de vraag wat het kabinet voornemens is te doen met al deze gegevens.

Ook de doelstelling van het onderhavige wetsvoorstel beoogt uitdrukkelijk niet verder te gaan dan het verwerven van meer exacte informatie. Volgens de rapportage is het vervolgingsbeleid (juist om die reden?) buitengewoon soepel. Is de staatssecretaris van mening dat op de overheid de taak rust de doorwerking van buitenlandse boycotmaatregelen in de Nederlandse samenleving zo veel mogelijk te beperken? Zo ja, op welke wijze? In hoeverre acht zij het bij voorbeeld geoorloofd dat ondernemers verklaringen omtrent andere ondernemingen of hun eigen werknemers verstrekken aan hun – merendeels Arabische – opdrachtgevers?

Welke actie onderneemt het kabinet indien wordt geklaagd over een handelwijze die tegen onze rechtsbeginselen indruist?

De voorzitter van de commissie,
Materman

De waarnemend griffier van de commissie,
Van der Windt